

PARTENERIATUL STRATEGIC UE–NATO ÎN CONSOLIDAREA SECURITĂȚII EURO-ATLANTICE: PROGRESE, PROVOCĂRI ȘI PERSPECTIVE

THE EU–NATO STRATEGIC PARTNERSHIP IN STRENGTHENING EURO-ATLANTIC SECURITY: PROGRESS, CHALLENGES AND PERSPECTIVES

Mădălina CORPACI

Universitatea de Stat a Moldovei

ORCID: 0009-0007-8701-7751

e-mail: madalinacorpaci@gmail.com

CZU: 327.5:355.02:061.1EU:061.1NATO

Rezumat. Articolul analizează evoluția parteneriatului strategic dintre Uniunea Europeană și NATO în contextul transformărilor profunde ale mediului internațional de securitate. Războiul de agresiune al Federației Ruse împotriva Ucrainei, amenințările hibride, atacurile cibernetice, dezinformarea, vulnerabilitățile infrastructurii critice și competiția geopolitică globală au demonstrat necesitatea unei cooperări mai strânse între cele două organizații. Cercetarea evidențiază complementaritatea funcțională dintre NATO, care rămâne fundamentul apărării colective pentru aliații săi, și Uniunea Europeană, care contribuie prin instrumente civile, economice, diplomatice, tehnologice, financiare și de securitate. Sunt analizate principalele etape ale cooperării UE–NATO, declarațiile comune din 2016, 2018 și 2023, Strategia Compass a UE, Conceptul Strategic NATO 2022, mobilitatea militară, cooperarea în domeniul amenințărilor hibride și cibernetice, sprijinul acordat Ucrainei și provocările generate de autonomia strategică europeană. Articolul concluzionează că securitatea euro-atlantică depinde de coordonarea coerentă dintre UE și NATO, de evitarea dublării capacităților, de creșterea investițiilor în apărare și de consolidarea rezilienței comune.

Cuvinte-cheie: *Uniunea Europeană, NATO, securitate euro-atlantică, apărare colectivă, parteneriat strategic, amenințări hibride, mobilitate militară, Ucraina, autonomie strategică.*

JEL: F52; F53; F55; H56; F51.

Abstract. The article analyses the evolution of the strategic partnership between the European Union and NATO in the context of profound transformations in the international security environment. The Russian Federation’s war of aggression against Ukraine, hybrid threats, cyberattacks, disinformation, vulnerabilities of critical infrastructure and global geopolitical competition have demonstrated the need for closer cooperation between the two organisations. The research highlights the functional complementarity between NATO, which remains the foundation of collective defence for its Allies, and the European Union, which contributes through civilian, economic, diplomatic, technological, financial and secu-

rity instruments. The article examines the main stages of EU–NATO cooperation, the Joint Declarations of 2016, 2018 and 2023, the EU Strategic Compass, NATO's 2022 Strategic Concept, military mobility, cooperation in the field of hybrid and cyber threats, support for Ukraine and the challenges generated by European strategic autonomy. The article concludes that Euro-Atlantic security depends on coherent coordination between the EU and NATO, avoiding capability duplication, increasing defence investments and strengthening common resilience.

Keywords: *European Union, NATO, Euro-Atlantic security, collective defence, strategic partnership, hybrid threats, military mobility, Ukraine, strategic autonomy.*

JEL: F52; F53; F55; H56; F51.

Introducere. Într-un mediu internațional caracterizat de instabilitate, conflicte armate, rivalități geopolitice, terorism, amenințări hibride, atacuri cibernetice și vulnerabilități ale infrastructurii critice, cooperarea dintre organizațiile internaționale de securitate devine indispensabilă. Nicio organizație nu poate răspunde singură tuturor provocărilor actuale, iar securitatea contemporană presupune o combinație de instrumente militare, civile, economice, tehnologice, diplomatice și informaționale. În acest context, parteneriatul strategic dintre Uniunea Europeană și NATO reprezintă unul dintre pilonii esențiali ai securității euro-atlantice. Cele două organizații nu sunt identice și nu urmăresc o fuziune instituțională, dar sunt complementare. NATO rămâne fundamentul apărării colective pentru membrii săi, în special prin art. 5 al Tratatului de la Washington, în timp ce Uniunea Europeană contribuie prin politica de securitate și apărare comună, sancțiuni, sprijin financiar, mobilitate militară, reziliență civilă, securitate energetică, protecția infrastructurii critice și consolidarea capacităților partenerilor [1].

Cooperarea UE–NATO a devenit mai relevantă după anexarea ilegală a Crimeii de către Federația Rusă în 2014 și s-a intensificat semnificativ după invazia pe scară largă a Ucrainei în februarie 2022. Războiul din Ucraina a demonstrat că securitatea europeană nu poate fi asigurată exclusiv prin mijloace militare, dar nici prin instrumente civile izolate. Este necesară o complementaritate reală între descurajarea și apărarea colectivă oferite de NATO și capacitatea UE de a mobiliza resurse economice, politice, industriale și instituționale [2]. Parteneriatul UE–NATO este consolidat de faptul că cele două organizații au 23 de state membre comune, ceea ce creează o suprapunere strategică importantă, dar și obligația de a evita dublarea inutilă a capacităților și fragmentarea resurselor [5]. În acest sens, cooperarea trebuie să se bazeze pe transparență, complementaritate, respectarea autonomiei decizionale a fiecărei organizații și coordonare strategică.

Gradul de investigare a problemei. Scopul cercetării. Cooperarea dintre Uniunea Europeană și NATO este amplu analizată în literatura de specialitate, în

documentele instituționale și în strategiile de securitate, interesul pentru această problemă intensificându-se pe fondul deteriorării mediului de securitate european, al războiului Rusiei împotriva Ucrainei și al multiplicării amenințărilor hibride [1].

Un nucleu important al cercetărilor privește complementaritatea dintre cele două organizații. NATO dispune de structuri militare integrate, mecanisme de planificare a apărării, capacități de descurajare și experiență în apărarea colectivă, în timp ce UE mobilizează instrumente normative, economice, diplomatice, financiare, industriale și civile. Din această perspectivă, eficiența securității euroatlantice depinde de coordonarea și utilizarea complementară a acestor resurse [3].

Literatura analizează, de asemenea, consolidarea capacităților europene de apărare prin PESCO, Fondul European de Apărare, Busola Strategică și inițiativele privind mobilitatea militară. Aceste mecanisme urmăresc sporirea autonomiei de acțiune a UE, dar eficiența lor depinde de compatibilitatea cu procesele NATO și de evitarea duplicării capabilităților [2]. În acest context, autonomia strategică europeană este interpretată tot mai frecvent ca o formă de consolidare a pilonului european al securității transatlantice, nu ca alternativă la NATO [9].

Războiul din Ucraina constituie un test major pentru parteneriatul UE–NATO. NATO a consolidat postura de descurajare și apărare pe flancul estic, iar UE a mobilizat sancțiuni, sprijin financiar și militar, asistență umanitară, măsuri macrofinanciare și politici de reducere a dependenței energetice de Rusia [10]. Acest răspuns paralel, dar convergent, evidențiază caracterul multidimensional al cooperării dintre cele două organizații.

Scopul cercetării constă în analiza evoluției parteneriatului strategic UE–NATO și a contribuției acestuia la consolidarea securității colective euroatlantice.

Cercetarea urmărește examinarea fundamentelor și domeniilor principale ale cooperării UE–NATO; evaluarea progreselor instituționale și operaționale recente; identificarea provocărilor privind autonomia strategică, interoperabilitatea și evitarea duplicării; analiza răspunsului comun la războiul din Ucraina; precum și formularea unor recomandări pentru consolidarea unei arhitecturi de securitate euroatlantice mai coerente și mai eficiente.

Materiale utilizate și metode aplicate. Pentru elaborarea cercetării au fost utilizate documente oficiale ale Uniunii Europene și NATO, declarații comune, strategii de securitate, rapoarte de progres, lucrări academice și analize instituționale. Baza documentară include Declarația comună UE–NATO din 2023, Busola Strategică a UE, Conceptul Strategic NATO 2022, documentele privind cooperarea UE–NATO, rapoartele privind implementarea celor 74 de propuneri comune, documentele privind mobilitatea militară, Facilitatea Europeană pentru Pace și literatura de specialitate privind politica de securitate și apărare europeană [1–15].

Metoda analizei documentare a permis examinarea actelor strategice și a rapoartelor oficiale. *Metoda comparativă* a fost utilizată pentru identificarea diferențelor dintre mandatul UE și mandatul NATO. *Metoda juridico-instituțională* a permis analiza competențelor celor două organizații. *Metoda sistemică* a fost aplicată pentru înțelegerea securității euro-atlantice ca arhitectură interdependentă. *Studiul de caz* privind Ucraina a fost utilizat pentru evaluarea practică a complementarității UE–NATO în situații de criză.

Rezultate și discuții.

Fundamentul parteneriatului strategic UE–NATO. Parteneriatul UE–NATO se întemeiază pe valori comune: democrație, stat de drept, libertate, respectarea drepturilor omului, securitate, pace și ordine internațională bazată pe reguli [1]. Cele două organizații au mandate distincte, dar convergente. NATO este o alianță politico-militară axată pe apărarea colectivă, descurajare și securitate transatlantică, în timp ce UE este o uniune politică și economică ce dispune de instrumente extinse în domeniul politicii externe, securității, economiei, energiei, tehnologiei și rezilienței civile [2]. Instituționalizarea cooperării UE–NATO a început în anii 2000, inclusiv prin aranjamentele Berlin Plus, care au permis UE să utilizeze anumite capacități NATO pentru operațiuni conduse de Uniune în situații în care NATO nu este angajată direct [12]. Ulterior, declarațiile comune din 2016, 2018 și 2023 au extins semnificativ agenda cooperării [5]. Declarația comună din 2023 confirmă că parteneriatul strategic UE–NATO este esențial pentru securitatea euro-atlantică și că cele două organizații trebuie să acționeze împreună în fața amenințărilor comune, inclusiv agresiunea Rusiei, competiția strategică, amenințările hibride, atacurile cibernetice, terorismul, schimbările climatice și riscurile asupra infrastructurii critice [1].

Domenii principale de cooperare. Cooperarea dintre Uniunea Europeană și NATO se concentrează asupra unor domenii cu relevanță strategică directă pentru securitatea euroatlantică. Unul dintre acestea îl constituie contracararea amenințărilor hibride, care includ dezinformarea, atacurile cibernetice, presiunile economice, instrumentalizarea migrației, sabotajul, interferențele electorale și atacurile asupra infrastructurilor critice. Răspunsul comun se bazează pe schimb de informații, evaluări coordonate ale riscurilor, exerciții și dialog privind consolidarea rezilienței [1].

Securitatea cibernetică reprezintă o altă componentă esențială, având în vedere vulnerabilitatea instituțiilor publice, infrastructurilor energetice, transporturilor, comunicațiilor, sistemelor financiare și proceselor electorale. Cooperarea UE–NATO urmărește sporirea capacităților de prevenire, detectare și reacție la incidente cibernetice, precum și consolidarea rezilienței infrastructurilor și rețelelor critice [6].

Un rol strategic revine mobilității militare, indispensabilă deplasării rapide a forțelor și echipamentelor în situații de criză. UE contribuie prin investiții în infrastructura cu utilizare duală, simplificarea procedurilor transfrontaliere și reducerea barierelor administrative, în timp ce NATO valorifică aceste măsuri pentru creșterea capacității de descurajare și reacție [7].

Cooperarea vizează, de asemenea, dezvoltarea coordonată a capabilităților de apărare. PESCO, Fondul European de Apărare și procesele de planificare ale NATO trebuie corelate pentru a limita duplicarea, a asigura interoperabilitatea și a utiliza eficient resursele disponibile [2]. Întrucât majoritatea statelor UE participante la aceste inițiative sunt și membre NATO, coordonarea investițiilor și a standardelor devine esențială pentru consolidarea coerentă a capacității europene de apărare [5].

Progrese recente în cooperarea politico-militară UE–NATO. Cooperarea UE–NATO a cunoscut o accelerare semnificativă după 2022. Busola Strategică a UE afirmă că un parteneriat strategic solid cu NATO este esențial pentru securitatea euro-atlantică și că o UE mai capabilă în domeniul securității și apărării contribuie pozitiv la NATO [2]. Conceptul Strategic NATO 2022 descrie Uniunea Europeană ca partener unic și esențial al NATO și solicită consolidarea parteneriatului strategic [3]. Rapoartele de progres privind implementarea propunerilor comune UE–NATO indică extinderea cooperării în domenii precum amenințările hibride, mobilitatea militară, apărarea cibernetică, exercițiile coordonate, capabilitățile de apărare, industria apărării, reziliența și parteneriatele cu state terțe [5]. Declarația Summitului NATO de la Washington din 2024 confirmă că cooperarea NATO–UE a atins niveluri fără precedent și s-a extins în domenii precum spațiul, cibernetica, clima, apărarea și tehnologiile emergente [4]. Această evoluție reflectă adaptarea celor două organizații la un mediu de securitate în care amenințările sunt interconectate și multidimensionale.

Cazul Ucrainei ca test al complementarității UE–NATO. Invazia pe scară largă a Ucrainei de către Federația Rusă, începută la 24 februarie 2022, a reprezentat cel mai important test al cooperării UE–NATO după sfârșitul Războiului Rece. NATO a consolidat postura de descurajare și apărare pe flancul estic, a intensificat planificarea militară și a sprijinit coordonarea asistenței acordate Ucrainei de către aliați [3]. Uniunea Europeană a reacționat prin măsuri economice, financiare, diplomatice și de securitate. Prin Facilitatea Europeană pentru Pace, UE a finanțat echipamente militare și sprijin pentru forțele armate ucrainene, iar prin sancțiuni economice a urmărit reducerea capacității Rusiei de a susține războiul [11]. În paralel, UE a oferit sprijin macrofinanciar, umanitar, energetic și logistic Ucrainei [10]. Acest caz demonstrează complementaritatea funcțională dintre cele două organizații. NATO oferă cadrul principal de apărare colectivă, descurajare și interoperabilitate militară, în timp ce UE mobilizează instrumente economice, industriale, financiare,

sanționatorii și civile [1]. Împreună, aceste instrumente au contribuit la consolidarea rezilienței Ucrainei și la protejarea securității europene.

Provocări persistente ale parteneriatului UE–NATO. În pofida progreselor instituționale și operaționale, cooperarea dintre UE și NATO continuă să fie afectată de limite structurale. Una dintre acestea privește riscul duplicării capabilităților, în condițiile în care inițiativele europene de apărare trebuie corelate cu procesele de planificare ale NATO pentru a evita fragmentarea resurselor și dezvoltarea unor structuri paralele [2]. În aceeași logică, autonomia strategică europeană trebuie înțeleasă ca sporire a capacității UE de a acționa și de a contribui la securitatea comună, nu ca alternativă la Alianța Nord-Atlantică. Eficiența sa depinde de complementaritate, interoperabilitate și compatibilitate strategică cu NATO [4].

Coerența parteneriatului este influențată și de diferențele dintre culturile strategice ale statelor membre. În timp ce statele de pe flancul estic acordă prioritate amenințării reprezentate de Federația Rusă, alte state sunt mai preocupate de instabilitatea din vecinătatea sudică, migrație, terorism sau securitatea Mediteranei. Aceste percepții divergente pot îngreuna formularea unor priorități comune și alocarea coerentă a resurselor.

O altă dificultate derivă din configurația instituțională asimetrică a celor două organizații, întrucât apartenența la UE și NATO nu se suprapune integral. Această situație poate limita schimbul de informații, coordonarea politică și participarea la anumite inițiative comune [5]. La acestea se adaugă diferențele dintre nivelurile investițiilor în apărare și capacitatea statelor de a îndeplini obiectivele asumate. Reducerea acestor decalaje este esențială pentru credibilitatea angajamentelor, interoperabilitatea forțelor și consolidarea capacității colective de reacție.

Perspective pentru consolidarea securității colective. Perspectivele parteneriatului UE–NATO depind de capacitatea celor două organizații de a dezvolta o cooperare mai profundă, fără suprapunere instituțională și fără competiție strategică. NATO trebuie să rămână garantul principal al apărării colective, iar UE trebuie să devină un actor mai capabil în domeniile în care dispune de avantaj comparativ: reziliență, mobilitate militară, securitate energetică, industrie de apărare, sancțiuni, cercetare, tehnologie și sprijin pentru parteneri [2]. Un domeniu prioritar este mobilitatea militară. Modernizarea infrastructurii, eliminarea obstacolelor administrative și standardizarea procedurilor transfrontaliere sunt esențiale pentru apărarea Europei [7]. Un alt domeniu prioritar este securitatea cibernetică și combaterea amenințărilor hibride. În condițiile în care adversarii utilizează metode sub pragul conflictului militar deschis, UE și NATO trebuie să dezvolte mecanisme comune de anticipare, atribuire, răspuns și reziliență [6]. De asemenea, cooperarea în domeniul industriei de apărare și al tehnologiilor emergente trebuie aprofundată. Inteligența artificială,

spațiul, dronele, sistemele autonome, apărarea antiaeriană, munițiile și securitatea lanțurilor de aprovizionare devin domenii decisive pentru securitatea viitorului [4].

Concluzii și recomandări. Parteneriatul strategic UE–NATO reprezintă o componentă indispensabilă a securității euro-atlantice. Analiza demonstrează că cele două organizații nu trebuie privite ca structuri concurente, ci ca piloni complementari ai unei arhitecturi comune de securitate. NATO rămâne fundamentul apărării colective, iar Uniunea Europeană contribuie prin instrumente civile, economice, tehnologice, financiare și de securitate. Războiul din Ucraina a demonstrat importanța coordonării UE–NATO. NATO a consolidat descurajarea și apărarea colectivă, iar UE a mobilizat sancțiuni, sprijin financiar, asistență militară, ajutor umanitar și măsuri de reziliență energetică. Această complementaritate trebuie transformată într-un model permanent de cooperare.

Se recomandă: clarificarea conceptului de autonomie strategică europeană ca element complementar NATO; consolidarea mobilității militare; evitarea duplicării capacităților; creșterea investițiilor în apărare; dezvoltarea unei culturi strategice comune; intensificarea cooperării în domeniul cibernetic și hibrid; extinderea schimbului de informații; coordonarea PESCO și a Fondului European de Apărare cu planificarea NATO; și consolidarea sprijinului comun pentru Ucraina.

În concluzie, securitatea colectivă euro-atlantică depinde de capacitatea UE și NATO de a acționa împreună, coerent și rapid. O Uniune Europeană mai capabilă în domeniul securității și apărării nu slăbește NATO, ci poate consolida pilonul european al Alianței, cu condiția ca dezvoltarea capacităților să fie transparentă, complementară și interoperabilă.

Referințe bibliografice

1. NATO; European Union. Joint Declaration on EU–NATO Cooperation. Brussels, 10 January 2023. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/01/10/eu-nato-joint-declaration-10-january-2023/>
2. European External Action Service. A Strategic Compass for Security and Defence. Brussels, 2022. <https://www.strategic-compass-european-union.com/>
3. NATO. NATO 2022 Strategic Concept. Madrid, 29 June 2022. <https://www.nato.int/en/about-us/official-texts-and-resources/strategic-concepts/nato-2022-strategic-concept>
4. NATO. Washington Summit Declaration. Washington, 10 July 2024. <https://www.nato.int/en/about-us/official-texts-and-resources/official-texts/2024/07/10/washington-summit-declaration>

5. Council of the European Union. Milestones in EU-NATO cooperation. Brussels, 2025. <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-nato-cooperation/milestones-in-eu-nato-cooperation/>
6. Council of the European Union. EU–NATO: 10th progress report on the implementation of the 74 common proposals. Brussels, 2025. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/06/10/eu-nato-10th-progress-report-reaffirms-commitment-to-advancing-cooperation-amid-instability-and-security-challenges/>
7. European Commission; High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy. Military Mobility Package 2025. Brussels, 2025. https://transport.ec.europa.eu/document/download/4557a31a-0444-4489-a26f-2ef156f10d9f_en?filename=COM_2025_847.pdf
8. PESCO Secretariat. Progress report 2025: EU’s ambitions take shape through PESCO. Brussels, 2025. <https://www.pesco.europa.eu/pressmedia/progress-report-2025-eus-ambitions-take-shape-through-pesco/>
9. HOWORTH, J. Security and Defence Policy in the European Union. London: Palgrave Macmillan, 2014. <https://archive.org/details/securitydefence-p0000howo>
10. Council of the European Union. European Peace Facility: EU military support for Ukraine. Brussels, 2026. <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/european-peace-facility/>
11. European External Action Service. EU military & defence support to Ukraine. European security starts in Ukraine. https://www.eeas.europa.eu/node/455458_pti
12. ILINCA, D.-D. Parteneriatul NATO–UE. Abordări conceptuale și concretizări operaționale. București: Tritonic, 2020. https://www.libris.ro/carte/parteneriatul-nato-ue-abordari-conceptuale-si-concretizari-operationale-dr-agos/21456462?srsId=AfmBOopQwq3GU1BP7ssEyhNTNoERihgsVIXwQ2dkYPE0g1X5GVaJN_ge
13. SMITH, M. E. Europe’s Foreign and Security Policy: The Institutionalization of Cooperation. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. <https://ir101.co.uk/wp-content/uploads/2018/11/Smith-2004-Europes-Foreign-and-Security-Policy.pdf>
14. HOWORTH, J. (2017). EU-NATO cooperation: The key to Europe’s security future. *European Security*, 26(3), 454–459. <https://doi.org/10.1080/09662839.2017.1352584>.
15. GAREIS, S. B. The European Union: A Global Actor? Opladen: Barbara Budrich Publishers, 2012. <https://budrich.de/Presse/2012-12-12-PR-European-Union.pdf>